

2016-11-22

TJÄNSTESKRIVELSE

KUN 2015/22-860

Kulturnämnden

Lagliga graffitiplank i Nacka

Politikerinitiativ den 5 november 2014 från Aron Bengtegård (V), Mattias Qvarsell(S), Åsa Marnell (Mp) med flera.

Förslag till beslut

Kulturnämnden bifaller förslaget i politikerinitiativet på så sätt att ett plank för laglig graffiti etableras i Nacka under tidsbegränsad period på ett år, för att därefter utvärderas.

Sammanfattning

I maj 2015 fattade kulturnämnden beslut om att ge direktören för arbete och fritid i uppdrag att utreda möjligheterna att uttrycka sig lagligt genom graffiti i det offentliga rummet. Den 14 juni presenterades utredningens resultat och förslag till beslut i kulturnämnden. Nämnden beslutade att remittera ärendet till Nacka kommuns Brottsförebyggande råd (Brå), för yttrande senast den 1 oktober 2016. I sitt yttrande avslår Brå förslaget att etablera ett plank för graffiti i Nacka med motiveringen att det skulle leda till ökad kriminalitet och otrygghet i Nacka. Kultur- och fritidsenheten har tagit del av en nyligen publicerad studie, ”Fri konstnärlig plattform eller sanktionerad brottskultur? Utvärdering av öppna graffitiväggar som möjlig brottsprevention”, som företaget Urban Utveckling & Samhällsplanering AB genomfört med ekonomiskt stöd från det nationella Brottsförebyggande rådet. Studiens slutsats är att lagliga graffitiväggar kan minska klotter, samt att införandet av graffitiväggar inte direkt verkar öka klottret.

Ärendet

Aron Bengtegård (V), med flera i kulturnämnden, har lämnat in ett politikerinitiativ med förslag om att kulturnämnden skulle utreda möjligheterna att skapa lagliga graffitiplank i Nacka, bilaga ett. I maj 2015 fattade kulturnämnden beslut om att ge direktören för arbete och fritid i uppdrag att utreda möjligheterna att uttrycka sig lagligt genom graffiti i det offentliga rummet. Den 14 juni presenterades utredningens resultat och förslag till beslut i

kulturnämnden, enligt bilaga två och tre. Nämnden beslutade att remittera ärendet till Nacka kommuns Brottsförebyggande råd (Brå), för yttrande senast den 1 oktober 2016.

Yttrandet i korthet

Brottsförebyggande rådet avstyrker förslaget om att inrätta lagliga väggar för graffiti i Nacka, bilaga 3. Motiveringen som ligger till grund för beslutet är att lagliga väggar för graffiti inte är bra ur ett brottsförebyggande perspektiv. Brottsförebyggande rådet pekar på att det kommer att leda till mer klotter i anslutning till, samt längs resvägen till och från, väggen och att människor därmed skulle uppfatta närmiljön som mer otrygg och osäker. Rådet menar vidare att det finns forskning som visar att ungdomar som ägnar sig åt klotter och graffiti dras till kriminalitet. Kommunen skulle få ökade kostnader för klottersanering samt för polisiära insatser. Genom att avstyrka förslaget till lagliga väggar för graffiti i utomhusmiljön kan kommunen undvika ökade kostnader. Rådet föreslår istället att konstformen utövas på väggar inomhus.

Kultur- och fritidsenhetens bedömning och förslag

Kultur- och fritidsenheten har stor förståelse för att kommunens Brottsförebyggande råd intar det brottsförebyggande perspektivet. Däremot kan enheten konstatera att skadegörelse i form av klotter sker oavsett om det ges lagliga alternativ eller inte. Frågan om ökad eller minskad skadegörelse totalt sett är komplex. Kultur- och fritidsenheten har tagit del av en studie som publicerades i oktober 2016. Denna studie, ”Fri konstnärlig plattform eller sanktionerad brottskultur? Utvärdering av öppna graffiti väggar som möjlig brottsprevention”, genomfördes av företaget Urban Utveckling & Samhällsplanering AB med ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet.

Enligt rapporten har diskussionen kring graffiti till stor del präglats mer av åsikter än kunskap, eftersom den brottsförebyggande effekten av lagliga graffiti väggar i svensk kontext inte tidigare undersökts i någon större omfattning. Studien består av fallstudier i Sigtuna, Botkyrka, Norrköping och Göteborg som alla har lagliga graffiti väggar sedan en längre tid. Den statistik över anmälda klotterbrott som funnits tillgänglig för respektive fallstudieobjekt har också samlats in och analyserats. Sammanlagt har 279 respondenter på olika sätt bidragit med sin kunskap.

I rapporten konstateras att den brottsförebyggande effekten är svår att utvärdera. Enligt utredaren ”är det tydligt att utövarna själva upplevt sina möjligheter till lagligt utövande som små, vilket egentligen gör en utvärdering av den brottsförebyggande effekten av åtgärden svår. Det blir lite som att utvärdera effekten av trygghetsupplevelsen efter åtgärdad gatubelysning om bara delar av gatan varit föremål för åtgärden.”

Enligt studien anser 126 respondenter att lagliga graffiti väggar kan tillgodose deras behov av att utöva graffiti, mot 21 respondenter som anser att de inte kan det. Slutsatsen i rapporten är att materialet i studien ger visst stöd för att lagliga graffiti väggar kan minska klotter, samt



att införandet av graffitiväggar inte direkt verkar öka klottret. Däremot råder viss osäkerhet i anmälningstatistiken kring två av fallstudieobjekten, som inte ger entydigt stöd för laglig graffiti som brottsförebyggande åtgärd.

Mot bakgrund av ovanstående ser kultur- och fritidsenheten inte någon saklig grund för att helt ändra tidigare förslag till beslut gällande införandet av en vägg för laglig graffiti i Nacka. Däremot bör en vägg för laglig graffiti prövas i ett pilotprojekt om ett år, för att därefter utvärderas.

Ekonomiska konsekvenser

Kultur- och fritidsenhetens bedömning är att etablering, värdskap och drift av ett plank för graffiti och övrig muralmålning ryms inom ramen för kulturnämndens nuvarande budgetram och bedöms till maximalt 150 000 kronor. Bedömningen utgår strikt från politikerinitiativet och kulturnämndens beslut, vilket inte inbegriper det brottsförebyggande perspektivet på en totalnivå i kommunen. Tillgänglig forskning på området bedöms vara för osäker för att kunna utgöra tillförlitligt underlag för beräkningar av övriga eventuella samhällskostnader.

Konsekvenser för barn

Graffiti är en konstform som främst utövas av ungdomar. Lagliga möjligheter att utöva konstformen är viktigt för de som har intresse av skapa i det offentliga rummet. Det kan dock även finnas en risk att ungdomar inspireras att börja klottra, vilket vore negativt. Om ett graffitiplank får ett bra värdskap genom en etablerad organisation som har vana att arbeta med kultur- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar kan denna risk minimeras. Då kan graffitiplanket bli en ny mötesplats och möjlighet för barn och ungdomar att hitta in i en bredare kulturverksamhet med möjlighet till utveckling inom flera konstområden.

Bilagor

1. Politikerinitiativ, Utred möjligheten för lagliga graffitiplank i Nacka
2. Tjänsteskrivelse från kultur- och fritidsenheten, 2016-06-01
3. Promemoria av kultur- och fritidsenheten, Exempel från kommuner i Stockholms län
4. Yttrande från Brottsförebyggande rådet

Nadia Izzat
Enhetschef
Kultur- och fritidsenheten

Anna Hörnsten
Utvecklingsledare
Kultur- och fritidsenheten